

автора, щоби врятувати йому життя, тим самим створити усі умови, аби той завершив написання історії про них, а вони змогли виконати свою місію – дійти до Вежі і зберегти цілісність світів.

Отож, дослідження природи епопеї Стівена Кінга «Темна вежа» виявляють приналежність твору до масової літератури, хоча певні елементи розраховані на окрему читацьку аудиторію. Тим самим романи виявляються цікавими для підготовленого та непідготовленого реципієнта. На сьогоднішній день масова література стає дедалі популярнішою, все активніше розвивається, творячи нові формати. Попри те, що більшість дослідників вважають її низьковартісною, письменники намагаються творити нові стратегії побудови сюжетів, щоб зацікавити своїх актуальних читачів чи потенційних, що часто ускладнює структуру тексту, переформатовуючи її на дещо вищий рівень «middle», а інколи досягає більших вершин – рівня канонічних творів. Вважаємо, що ця проблема є актуальною і повинна стати предметом подальших досліджень літературознавців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Купина Н. А., Литовская М. А., Николина Н. А. Массовая литература сегодня: Учебное пособие. Москва: Флинта: Наука, 2009. 424 с.
2. Мельников Н. Массовая литература. Введение в литературоведение. Литературное произведение: основные понятия и термины: Учебное пособие. Москва: Высшая школа; Издательский центр «Академия», 2000. С. 177-191.
3. Філоненко С. О. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр: монографія. Донецьк: ЛАНДОН–XXI, 2011. 432 с.
4. Cawelti J. G. Adventure, Mystery, and Romance. Formula Stories as Art and Popular Culture. University of Chicago Press, 1976. 344 p.
5. Gelder K. Popular Fiction: The Logics and Practices of a Literary Field. Abingdon: Routledge, 2004. 192 p.
6. Milhorn H. T. Writing Genre Fiction: A Guide to the Craft. US: Universal Publishers, 2006. 364 p.
7. Swirski P. From Lowbrow to Nobrow. Montreal: McGill-Queen's University Press, 2005. 234 p.

*Хом'як Галина
Науковий керівник – доц. Бабій І.*

АТРИБУТИВНІ МЕТАФОРИ В ПОЕЗІЇ ОЛЕГА ОЛЬЖИЧА

Наукові розвідки, виконані на матеріалі художньої мови, завжди актуальні. Предметом нашого аналізу стали метафори у поезії Олега Ольжича, відомого письменника, талановитого представника «Празької школи» поетів, полум'яного борця. «Поет-інтелектуаліст розробляв історіософську проблематику, свої поетичні візії будував на основі образів слов'янської праісторії, античної Греції і Риму, оспівував «золотий вік» людства. Водночас пропагував концепцію вольової людини, українського патріота, борця за незалежну Україну» [4, с. 390]. Тривалий час творчість О. Ольжича була вилучена з літературного процесу.

Мета нашої статті – охарактеризувати семантико-функціональні особливості атрибутивних (прикметникових) метафор у поезії О. Ольжича.

У сучасній лінгвістиці метафори досліджували у своїх працях Г. Винокур, Н. Арутюнова, Л. Пустовіт, Н. Сологуб, Л. Ставицька, С. Єрмоленко, Л. Мацько, Л. Кравець, І. Бабій та ін. Метафори, вжиті в поезії О. Ольжича, поки що не є повністю проаналізованими, тому наше дослідження вважаємо *актуальним*.

Прикметники, які виступають компонентом метафоричних конструкцій О. Ольжича, можна об'єднати в такі тематичні групи за різновидами описуваних відчуттів:

1) передають зорові відчуття: «*рожеві береги Тайті*» («Романс», с. 39); «*Проїшли нуртурні фінікійські дні*» («Проїшли...», с. 72);

2) передають смакові відчуття: «*Святки, іменини, вистави, / Олеся солодкі рядки*» («Святки...», с. 37); «*І вперше некучий, задушений гнів / На рабсько-плесканий поранок*» («Незнаному Воякові», с. 86);

3) передають звукові відчуття: «*Душі – дзвінко-струнки, і тіла – пружні*» («Страшно в горах...», с. 71); «*Читайте газети при тихім вікні*» («Незнамому Воякові», с. 85);

4) передають дотикові відчуття: «І навіть любов твоя буде *тверда*,/Як бронза, рубін і емалі» («Незнаному Воякові», с. 89); «Шалені коні і *гарячі лиця*» («Заходить сонце...», с. 73).

У поезії О. Ольжича спостерігаємо велику кількість прикметникових метафор, які побудовані на основі перенесення семантики слова з живого на неживе явище, наприклад: «*Доба жорстока*, як вовчиця» («Дванадцять літ...», с. 72); «За нами *розгубленість мертва*» («Грудень 1932», с. 81).

«Метафора є конструктивним елементом семантичного простору та формальної організації поетичного тексту: вона забезпечує зв'язність і цілісність, увиразнює естетичність тексту, створює діалогічність тощо» [2, с. 56]. Найбільшу групу атрибутивних метафор становлять психологічно навантажені метафори, які відтворюють емоційний стан ліричного героя, наприклад: «*Серце повите сірим серпанком*./ Біль притупився. Сплять почування» («Сутінь вечірня...», с. 36); «В моєму серці врочисто розцвів / Мій білий, мій *сліпучо-світлий спокій*» («Люкреція», с. 60).

У поезії О. Ольжича спостерігаємо продовження традицій уживання метафор. Так, одним із компонентів прикметникових метафор виступають традиційні поетизми *серце, душа, біль, доля, мрія* та ін. Наприклад: «*Обгорілому серцю*, що прагне солодкого чуда» («Ні! Не білені стіни...», с. 107); «Люкреціє! Моя *проклята мріє!*» («Люкреція», с. 61); «*Долі владній, рвучкій і недобрій*» («Вікінг», с. 59).

Особливістю прикметникових метафор, виявлених у поезії О. Ольжича, є вираження внутрішнього світу героя через опис природи. Почуття, відчуття, настрої персонажів відтворено через опис пейзажних деталей. Природа похмура, темна так само, як важкий і похмурий настрій, психологічний стан людини, наприклад: «*Похмурий день* зачався в тумані» («Готи», с. 66); «А на долах – там вірять у пору яру. / *Душі – дзвінко-струнки*, і тіла – пружні. / І тортури стріва, і стріва кару / *Гордовита зухвалість, тверда мужність*» («Страшно в горах...», с. 71).

Олег Ольжич часто вживає атрибутивні метафори в пейзажних замальовках. Поет не подає широкі та розгорнуті описи природи, переважно це пейзажні деталі, наприклад: «Там – на півночі: вітер-блакить, / *Синій ліс, золота мілина*» («Напинайте...», с. 51); «Вечір. Я дивлюсь на *сині скелі*. / *Злотне небо* сперлося на скелі» («Камінь», с. 64).

Цікавими у творчості письменника є прикметникові метафори, які характеризують колір описуваних предметів і явищ, наприклад: «Наш *медово-прозорий буришин!*» («Камінь», с. 51); «Там – на півночі: вітер-блакить, / *Синій ліс, золота мілина*» («Напинайте...», с. 51);

«Кольористика – потужний засіб характеристики персонажів, їх фізичного та душевного стану, який часто співзвучний із станом природи, що створює широку гаму індивідуально-авторських уживань назв кольорів» [1, с. 19]. Як свідчать наші спостереження, Олег Ольжич створював власні кольоропозначення з метою яскравіше та виразніше описати той чи інший предмет або явище, наприклад: «*Ось вже барви – безсило-зелені*. / Відкриваються чорні глибини» («Зайнялось...», с. 49); «Наш *медово-прозорий буришин!*» («Камінь», с. 51). Такі кольоропозначення варто вважати *індивідуально-авторськими*.

Особливістю ідіостилу Олега Ольжича є те, що означення в атрибутивних метафорах часто виражений складним прикметником, наприклад: «*ясно-тверезий вік*», «*жорстоко-прямий погляд*», «*дріб'язково-сіра юрба*», «*безсило-зелені барви*» та ін.

У поезії О. Ольжича знаходимо велику групу атрибутивних метафор, в яких прикметники (дієприкметники) характеризують абстрактні назви (почуття, відчуття і под.), наприклад: «*мертва надія*», «*млосна туга*», «*болюча туга*», «*солодка розпука*», «*пружисте тремтіння*» та ін.

Здійснений нами аналіз у поетичній творчості Олега Ольжича виявив уживання *традиційних* прикметникових метафор, наприклад: «*сірі дні*», «*золотий день*», «*золотий вік*», «*срібний вік*» та ін. Однак, зауважимо, що в поезії є багато оригінальних та незвичних метафор, які варто вважати *індивідуально-авторськими*. Вони виконують виразну оцінну та емоційно-експресивну функцію в контексті вірша. Так, часто характеризують психологічний стан ліричного героя тощо. Наведемо кілька прикладів: «*Фіалкова тиша* кричала. / Ворушилися гірські хребти» («Він не іде...», с. 43); «З них ні оден вас не обійматиме, / *Злотодзвонних* не розгубить *слів*» («Між юрбою...», с. 42).

Як бачимо, атрибутивні метафори в поезії Олега Ольжича характеризуються різноманітністю семантики та виконуваних функцій. За допомогою них поет створює глибокі

образи. Як свідчить здійснений аналіз, основна роль метафор – оцінна та емоційно-експресивна.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабій І. М. Семантика, структура та стилістичні функції назв кольорів у сучасній українській мові (на матеріалі малої прози В. Стефаніка, М. Коцюбинського, М. Хвильового): автореф. Дис. ...канд. філол. наук:10.02.01. Київ, 1997. 21 с.
2. Кравець Л. Динаміка метафори в українській поезії ХХ ст.: монографія. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 416 с.
3. Ольжич О. Незнаному Воякові. Київ: Фундація імені О. Ольжича, 1994. 432 с.
4. Срібний птах: Хрестоматія з української літератури. 2-ге вид. Київ: Освіта, 2005. 512 с.

Христинич Олександра
Науковий керівник – канд. філол. наук Буда В.

ТЕМАТИЧНІ ГРУПИ СОЦІАЛЬНИХ ДІАЛЕКТИЗМІВ У РОМАНІ-ВИКЛИКУ АНАСТАСІЇ НІКУЛІНОЇ «ЗГРАЯ»

Мова і соціум – це взаємопов'язані між собою системи. Якщо відбудуться певні зміни в одній з них, то це відіб'ється на іншій. Завдяки своїй динамічності, мові притаманно змінюватись на кожному рівні. Зокрема лексика є найбільш рухомих ступенем мови, через що з'являються великі кількості новоутворень, які допомагають увиразнити та розширити значення слова. Найактивніше цей процес відбувається тоді, коли літературна мова вступає у взаємодію з соціальними її діалектами. Це викликано значним проникненням сленгової та жоргонної лексики в різні комунікативні ситуації.

Соціальні діалектизми притаманні окремим соціальним групам носіїв мови. До них належать жаргонізми та арготизми, сленг, професіоналізми.

Терміни «сленг» та «жаргон» у мовознавстві мають чимало тлумачень, проте, як зазначає Н. Третяк, усі дефініції не суперечать одна одній і мають лише незначні відмінності [3, с. 49].

За твердженням Л. Ставицької, жаргон має напіввідкритий характер і зазвичай виникає в порівняно великих групах носіїв мови, об'єднаних за ознакою професії, стану в суспільстві [2, с. 8].

Письменники вводять соціолекти в твори для того, щоб прикрасити мову персонажів, якою вони спілкуються у повсякденному житті, дати певну характеристику зображенню подій, осіб, явищ.

Соціальні діалектизми у творі «Згряя» Анастасії Нікуліни можна поділити на одинадцять тематичних груп, а саме:

Назви дій: більш знаний за прізвиськом Чіт, щодо іспитів не парився – не хвилюватися [1, с. 10]; Мені теж треба валити: завтра дедлайн по сайту – йти [1, с. 12]; Цікаво, ця теж перегорить чи навпаки – зможе стати справжньою трейсеркою – втамувати своє бажання [1, с. 14]; Той, хто сам анічогісінько в цьому житті не шарить – не розуміти [1, с. 30]; вріже по сумній пиці – вдарити [1, с. 35]; Як же тоді хотілося розквасити носа найкращому другу – розбити [1, с. 64]; Та побачив, як якийсь урод свиснув сумку в дівки, ну я й побіг за ним – вкрасти [1, с. 77]; Їм аби тільки саджати й бабло косити – брати хабар [1, с. 77].

Назви людей: Дебілоїд – недоумкувата, обмежена і тупа людина [1, с. 105]; чувак, усе нормально - молодий чоловік, юнак [1, с. 132]; месна гопота вкупі з бомжами тут часто краде проводку й метал – агресивно налаштовані підлітки; людина без житла, волоцюга [1, с. 44]; мудака, який використовував силу тоді, коли за це хотілося вирвати руки й ноги – нікчемна, шкідлива людина [1, с. 62].

Назви одягу: широка кенгурушка ховала решту фігури, тінь від капюшона не дозволяла розгледіти обличчя – кофта, спереду з кишнями [1, с. 12]; а Чіт просто ховався під кепкою - чоловічий головний убір із м'яким дашком, без твердого денця та околички [1, с. 138].

Назви їжі та напоїв: так, народе, водяри я не брав, по цій спеці нас розвезе як тарганів - міцний алкогольний напій, що є сумішшю винного спирту і води у певній пропорції [1, с. 142]; Нафіга тобі ця бурда – каламутна, несмачна рідка страва або напій [1, с. 148].